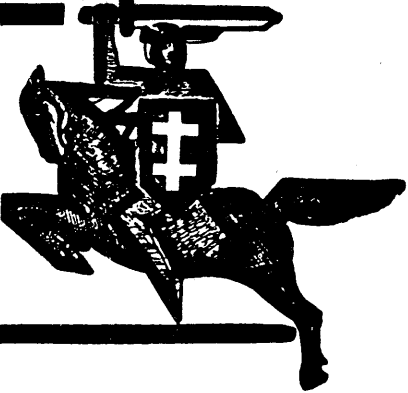

Вайцеаўшчына

ГАЗЕТА Выходзіць раз у тыдзень — Цана 30 Н. ФЭН.

LE JOURNAL BIELORUSSIEN
„LA PATRIE“

DIE WEISSRUTHENISCHE ZEITUNG
„DAS VATERLAND“

THE BELORUSSIAN NEWSPAPER
„THE FATHERLAND“

№ 32 (567)

Нядзеля 6-га жніўня 1961 г.

ГОД Выхадзення 15

Прэзыдэнт Кэнэды да Амэрыканскага Народу

Mir, але без капітуляцыі

25-га ліпеня прэзыдэнт Задзіночаных Штатаў Джон Кэнэды выступіў у амэрыканскім радыё і тэлевізіі з прамовай у сувязі з завайстрэньнем міжнароднага напружаньня. Зьмяшчаем галоўныя вытрымкі прамовы прэзыдэнта Кэнэды:

«7 тыдняў таму я вярнуўся з Эўропы, каб даць вам справаздачу аб маёй сустрэчы з кіраўніком савецкага ўраду Хрушчовам і іншымі палітычнымі дзеячамі. Грозныя папярэджаньні Хрушчо-ва аб лёсе ўсяго сьвету, ягоны мэмарандум аб Бэрліне, ягоныя далейшыя выступленьні, а таксама палечнікі, якія ўжылі ён і ягоныя папелчнікі, а таксама абвешчанае ім павялічэньне савецкага ваеннага бюджэту, — усё гэта пры-вяло да шэрагу пастановаў нашага ўра-ду і да нарадаў у рамках Атлянтычнай супольнасьці.

«Што тычыцца Бэрліну, дык як вам ведама, Хрушчоў мае намер адным рос-чыркам пяра, папершае, зьліквідаваць наша законнае права знаходзіцца ў За-ходнім Бэрліне, і, падругое, перашко-дзіць нам выканаць абяцаньні, дадзеныя намі двум мільёнам жыхароў Заходняга Бэрліну. Гэтага мы дазволім ня можам. Мы ведаем, што трэба рабіць — і маем намер гэта зрабіць. Я буду гаварыць з вамі адкрыта аб самых першых кроках, якія будуць намі зробленыя. Нашы дзе-яньні вымагаюць ахвяраў ад шмат-якіх амэрыканскіх грамадзянаў. У будучыні яны будуць вымагаць яшчэ большага. Яны будуць вымагаць ад усіх нас муж-насьці і цьвёрдасьці на працягу даўгіх гадоў. Але калі нашы дзеяньні й дзе-яньні нашым саюзьнікаў будуць пра-дыктаваныя нашай сілай і адзіствам нашых мэтаў — з халоднай рапучась-цяй і моцнымі нэрвамі, із стрыманась-цяй у словах і ў нашых абаронных сяродках — я поўны надзеі, што нам удасца захаваць мір і свабоду.

«Беспасярэдняя небясьпека пагражае Заходнмму Бэрліну. Але гэты ізаляваны свабодны фарпост — не ізаляваная праблема. Пагроза мае сусьветны харак-тар. Таму і нашы высілкі павінны мець таксама шырокі характар і не канцэн-травацца на ізаляваным, штучна выклі-каным крызісе. Нам кінуты выклік у Бэрліне — але нам кінуты выклік і ў Паўднёна-ўсходняй Азіі, дзе граніцы горш ахоўваныя, дзе ворага цяжэй паз-наць і дзе небясьпека камунізму ня так выразная для мясцовага насельніцтва. Нам кінуты выклік на нашай ўласнай паўкулі і ўсюды, дзе людзкой свабодзе пагражае небясьпека.

«Я хачу прыгадаць вам, што з пры-чыны ваенных і дыпламатычных вы-падковасьцяў, свабоднае насельніцтва Заходняга Бэрліну засталася 160 кіля-мэтраў на той бок выязнай заслоны. Яно апынулася там у выніку нашай перамо-гі над нацыстаўскай Нямеччынай. І на-шым неад’емным правам, якое выплы-вае з гэтай перамогі, зьяўляецца наша прысутнасьць у Бэрліне і карыстаньне свабодным доступам туды праз усходня-нямецкую тэрыторыю. Гэтыя правы ня раз прадаўжаліся і прызнаваліся адмы-словымі пагадненьнямі з Савецкім Са-юзам. Бэрлін — гэта ня частка Ўсходняй Нямеччыны, але асобная тэрыторыя пад кантролем саюзных дзяржаваў. Нашы правы там ясныя і цьвёрдыя ўкаре-нныя. Але ў дадатак да гэтых правоў і-снуе яшчэ наш абавязак захаваць — а калі трэба, дык і абараніць — магчы-масьць для двух мільёнаў чалавек са-мым вызначаць свой лёс і выбіраць ад-паведныя для іх спосаб жыцьця.

«Такім чынам наша прысутнасьць у Заходнім Бэрліне і наш доступ туды ня могуць быць зьліквідаваныя ніякімі дзе-яньнямі савецкага ўраду. Заходні Бэр-лін даўно ўжо знаходзіцца пад аховай НАТО, і мы далі слова, што ўсякі на-пад на гэты горад будзе разглядацца намі, як напад і на ўсіх нас.

«Заходні Бэрлін, які знаходзіцца 160 кілямэтраў у глыбіні Ўсходняй Ня-меччыны, блізка ад савецкіх лініяў за-бесьпячэньня і акружаных савецкім войскам — адыгрывае толькі адну ролю. Ён — ня толькі вітрына вольнага сьве-ту, сымбаль і абток свабоды ў камуні-стычным сьвеце. Ён больш, чымся толь-кі лучыва вольнага сьвету, маяк, што кідае промень надзеі за жалезную засло-ну і лок для ўцекачоў адтуль.

«Заходні Бэрлін — гэта ўсё гэта. Але перш за ўсё ён цяпер стаўся, — як яшчэ ніколі — месцам выпрабаваньня мужнасьці й сілы волі Захаду; пунктам, дзе нашы ўрачыстыя забавязаньні кры-жуюцца цяпер з савецкімі прэтэнзіямі. Было-б вялікай памылкай з боку нашых апанэнтаў разглядаць Бэрлін як лёгкаю мішэнь з прычыны ягонага геаграфіч-нага палажэньня. У Бэрліне прысутная Амэрыка, прысутныя Англія й Фран-цыя; прысутная, у сілу сваіх забавяз-ваньняў НАТО. Прысутныя і насельні-цтва Бэрліну. Бясьпека Бэрліну — наша бясьпека: мы ня можам аддзяляць адну ад адной.

«Мне даводзілася чуць, што Бэрлін быццам-бы немагчыма абараніць. Але тое-ж гаварылі і аб Вастоні. Гэта гавя-рылася аб Сталінградзе. Кожны раён можа абараніць, калі знойдуцца ад-важныя людзі.

«Ваяваць мы ня хочам, але нам даво-дзілася ваяваць раней. Былі і раней людзі, якія зрабілі небясьпечную памыл-ку, уважаючы людзей на Захадзе за-надта эгаістычнымі, занадта мяккімі і занадта разьеднанымі, каб супрацівіцца замаху на свабоду іншых краінаў. Тыя, хто пагражае нам вайной у сувязі з канфліктамі аб Бэрліне, павінны былі-б прыгадаць словы старажытнага філэ-зафа: «Чалавек, які выклікае страх у іншых, павінен сам баяцца». Мы ня мо-жам дазволіць і мы не дазволім каму-ністым выпіснуць нас з Бэрліну — ні паступова ні сілай. Выкананьне нашых забавязаньняў у дачыненьні да гэтага

гораду істотнае дзеля падтрыманьня ду-ху і бясьпекі Заходняй Нямеччыны; для адзіства Заходняй Эўропы і для даве-ру да нас усяго вольнага сьвету. Стра-тэгія савецкага ўраду даўно ўжо цалёе ня толькі ў Бэрлін, але і на падзел і нэўтралізацыю ўсёй Эўропы; на тое, каб выпіснуць нас назад да нашых берагоў. Мы павінны выканаць наша неаднара-зова абвешчанае забавязаньне ў дачы-неньні да насельніцтва Заходняга Бэр-ліну і абараніць нашы правы і ягоную недатыкальнасьць — нават перад аб-ліччам сілы — каб захаваць давер ін-шых народаў сьвету да дадзенага намі слова і нашай рапучасьці. Сіла саюзу, на якой базуюцца наша ўласная бясьпе-ка, у сваю чаргу залежыць ад нашай гатовасьці стрымаць нашае слова».

Далей прэзыдэнт Кэнэды гаварыў:

«Пакуль камуністыя будуць цьвёр-дзіць, што яны зьбіраюцца аднабакова зьліквідаваць нашыя правы ў Заходнім Бэрліне і нашы забавязаньні ў дачыне-ньні да ягонага насельніцтва — мы павінны быць гатовымі бараніць гэтыя правы і гэтыя забавязаньні. Мы ніколі не адмовімся ад перамоваў — калі пера-мовы могуць дапамагчы. Але мы павін-ны быць гатовымі супраціставіць сіле сілу. Адны толькі перамовы — і адно толькі ўжыцьцё сілы — засуджаныя на няўдачу. Супольныя яны могуць служыць справе міру і свабоды».

Пералічыўшы затым абаронныя і эканамічныя мерапрыемствы, выкліка-ныя завайстрэньнем міжнароднага па-лажэньня, прэзыдэнт Кэнэды працяг-ваў:

«У свой час мы падпісалі статут Арга-нізацыі Аб’яднаных Нацыяў, і мы заў-сёды гатовы абмяркоўваць міжнарод-ныя праблемы з усімі краінамі, якія га-товыя гаварыць з намі — і слухаць нас — у духу розуму. Калі ў іх ёсьць пра-пановы — не дамаганьні! — мы выслу-хаем іх. Калі яны імкнуцца да спраўд-нага ўзаемаразуменьня — а не да ўсту- (Заканчэньне на 2-ой бачыне)

Амэрыканскія мерапрыемствы ў ваба-роне Бэрліна, абмяркоўваныя й задэк-ляроўваныя ўжо ад даўжэйшага часу, знашлі сваё поўнае сфармуляваньне ў прамове прэзыдэнта Кэнэды, сказанай 25-га ліпеня сёлета цераз амэрыканскае радыё і тэлевізію. Дзеля гэтага ўспом-неная прамова, скарачаны тэкст якой зьмяшчаем побач, зьяўляецца прадме-там асаблівай увагі цэлага сьвету. Ад практычнага правядзеньня ў жыцьцё задэкляраваных у гэтай прамове мера-прыемстваў будзе залежыць ня толькі лёс заходняга Бэрліна й Нямеччыны ў цэласьці, але й будучыя ўзаемадачы-неньні між Захадам і Ўсходам, а ня выключана, што й такое кардынальнае для цэлага сьвету пытаньне, як заха-ваньне міру або разьдзьмуханьне новае сьветаваяе вайны.

Прэзыдэнт Кэнэды ў сваёй прамове ня толькі наменіў палітычныя ходы Амэ-рыкі дзеля абароны Бэрліна, але такса-ма, у выпадку, калі палітычныя мера-прыемствы акажуцца недастатковымі, паведаміў і аб мерапрыемствах ваеннага характару. Пайменна, ён зажадаў ад Кангрэсу дадатковых 3,4 мільярдаў да-ляраў на абарону, павялічэньня назем-ных збройных сілаў з 875,000 да аднаго мільёну, павялічэньня дадатковых мор-скіх збройных сілаў на 29,000 і паветра-ных — на 63,000; апрача гэтага права ад падвойнага да патройнага змабіліза-ваньня вайсковага кантынгенту на працягу ўжо бліжэйшых месяцаў.

Само сабой зразумела, што Кангрэс гэтыя патрабаваньні прэзыдэнта пры-еме, а амэрыканскі народ, хоць і будзе змушаны несць вялікія дадатковыя цяжары, у сьведэмасьці страшнай каму-ністычнай пагрозы, іх заапрабуе. Мас-ква шырыць пагляд, што Захад, у тым ліку й Амэрыка, не адважыцца збройна інтэрвэнываць у выпадку парушэньня ягоных правоў у Бэрліне, а савецкі ам-басадар у ЗША Меншыкаў навет зая-віў публічна, што «ў канцальным вы-ніку амэрыканскі народ не захоча ва-яваць за Бэрлін».

На шчасьце, спраўднасьць гаворыць

аб зусім адваротным. Гэта пацвярджа-юць інстытуты дасьледаваньня публіч-нае апініі ў Амэрыцы. Аказваецца, што 71% Амэрыканцаў выказаўся за рызы-кай вайны дзеля захаваньня правоў Захаду ў Бэрліне; 15% выказалася за «асьцярожную станоўчасць і магчымае ўхіленьне ад вайны»; а ўсяго толькі 14% жадае «хутчэй уступак, чымся вай-ны ў вабароне Бэрліна». Такім чынам усе палітычныя й мілітарныя мерапры-емствы амэрыканскага ўраду, а ў вы-падку няўхільнай канечнасьці й гатоў-насьць зарызыкаваньня вайны маюць поўнае падтрыманьне амэрыканскага народу.

Характарызуючы сьняняшніяе палі-тычнае палажэньне, прэзыдэнт Кэнэды даў наступную яго ацэнку: «Беспасярэ-дняя небясьпека пагражае заходнмму Бэрліну. Але гэты ізаляваны свабодны фарпост — гэта не ізаляваная праблема. Пагроза мае сусьветны характар. Таму і нашыя высілкі павінны мець таксама шырокі характар і не канцэнтравацца на ізаляваным, штучна створаным кры-зісе. Нам кінуты выклік у Бэрліне — але нам кінуты выклік і ў Паўднёна-ўсходняй Азіі, дзе граніцы горш ахоў-ваныя, дзе ворага цяжэй пазнаць і дзе небясьпека камунізму ня так выразная, для мясцовага насельніцтва. Нам кіну-ты выклік на нашай бокеай паўкулі і ўсюды, дзе людзкой свабодзе пагражае небясьпека».

Да гэтых слоў амэрыканскага прэзы-дэнта спецыяльныя каментары лішнія. Прэзыдэнт Амэрыкі, будучы поўнасьцяй асьведдамлены аб заіснаваўшым пала-жэньні й навісшай над усім вольным сьветам небясьпекай, разглядае пытань-не Бэрліна ў глянбальным аспэкте. Ён дае нам зразумець, што абарона Бэрлі-на — гэта абарона ўсяго вольнага сьве-ту. І наадварот, капітуляцыя ў Бэрліне — гэта капітуляцыя перад камунізмам і ў кажным іншым пункце зьмяное кулі. Таму капітуляцыі ў справе Бэрліна быць ня можа і яе ня будзе.

Прэзыдэнт Кэнэды паказаў тры маг-чымасьці, якія можна выбраць для разьвязаньня бэрлінскага пытаньня. Яны наступныя: або міжнародны ар-бітраж дзеля выясьненьня правоў Амэ-рыкі на прабываньне ў заходнім Бэрлі-не; або свабоднае галасаваньне насель-ніцтва заходняга Бэрліну ці навет усея Нямеччыны аб тым, якім павінен быць ягоны лёс; або весыць далейшыя пера-мовы з Савецкім Саюзам. Але, як з асаблівым наіскам падчыркнуў Кэнэ-ды, Савецкі Саюз, ідучы на перамовы, павінен гэтым разам згары выключыць, што Амэрыка, у страху перад эвэнту-альнай вайной, можа пайсьці на капі-туляцыю. Заканчваючы сваю прамову, прэзыдэнт Кэнэды асьветыў даслоўна: «Мы імкнёмся да міру, але мы ня збі-раемся паддавацца».

Такім чынам прэзыдэнт Кэнэды ў пы-таньні Бэрліна паставіў кропку над «і», займаючы зусім выразную й цьвёрдую пазыцыю, навароту ад якой ужо быць ня можа. Гэтая пазыцыя амэрыканскага прэзыдэнта знайшла шырокае прыз-наньне й падтрыманьне як у самой Амэ-рыцы, гэтак і з боку ейных саюзьнікаў. Аб гэтым дастаткова сьветчаць заявы дзяржаўных мужоў і адказных паліты-каў заходніх дзяржаваў, а таксама га-ласы заходніяе прэсы. Улічваючы ўсё гэта, сьняня можна быць поўным, што хвця пытаньне Бэрліна, паводля ась-ветчэньняў Хрушчо-ва, мае быць адна-бакова разьвязанае да канца блгучага году згодна савецкіх жаданьняў, з бо-ку Амэрыкі яно было ў прынцыпе разь-вязанае ўжо 25-га ліпеня сёлета, г. зн. у той дзень, калі прэзыдэнт Кэнэды сказаў сваю, — назавём яе гістарычнай — прамову.

Але з увагі на тое, што, як зацёміў прэзыдэнт Кэнэды, Бэрлін не зьяўля-ецца ізаляванай праблемай, а становіць (Заканчэньне на 2-ой бачыне)

Р. С.

© PDF: Kamunikat.org 2011

© Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org 2011

